

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

11.05.2022

м. Київ

№ 131

Проблеми збереження та ефективного використання якісних підземних вод у контексті водної безпеки України

Заслухавши та обговоривши доповідь директора Державної установи «Науково-інженерний центр радіогідроекологічних полігонних досліджень Національної академії наук України» академіка НАН України В.М.Шестопалова «Проблеми збереження та ефективного використання якісних підземних вод у контексті водної безпеки України», Президія НАН України відзначає, що в установах Академії проводяться важливі наукові дослідження різних аспектів проблеми забезпечення населення України якісною питною водою, зокрема з підземних джерел. Метою цих досліджень є наукове обґрунтування та впровадження в контексті сталого соціально-економічного розвитку держави механізмів забезпечення населення України водою з підземних родовищ, яка є захищеною від зовнішнього забруднення, поновлюваною і за складом відповідає встановленим нормам питного водопостачання.

Події воєнного часу, зокрема на півночі та південному сході України, засвідчили, що стале функціонування соціальної та критичної інфраструктури вимагає пошуку і застосування альтернативних джерел водопостачання з активним використанням саме надійно захищених підземних вод. Актуальність питання визначають також поточні прогнози впливу глобальних кліматичних змін та антропогенної діяльності на водно-ресурсний потенціал України загалом й стан поверхневих вод зокрема.

Окрім проблематики, безпосередньо пов'язаної з гідрогеологічною та геоекологічною сферами, значний сегмент в комплексному вирішенні таких завдань займають питання енергетичного забезпечення сталого функціонування комунальних водогосподарських систем. Досвід електропостачання сфери забезпечення технічною і питною водою міст та селищ в умовах бойових дій та руйнування ворогом ліній електропередач визначає нагальну необхідність створення й введення в експлуатацію альтернативних джерел енергії, а також резервних енергетичних потужностей живлення систем видобутку підземних вод.

У середньостроковій перспективі реалізація завдань розвитку сфери водопостачання населення та важливих інфраструктурних об'єктів в умовах дефіциту фінансових можливостей держави вимагає розроблення і системного впровадження відповідної стратегії геологічного вивчення та використання ресурсів питних підземних вод в Україні. Комплексність проблеми вимагає також удосконалення інституціонального забезпечення й фінансово-економічного регулювання сфери водокористування, реалізації ефективної національної водної політики, відновлення системи моніторингу та оновлення кадастру підземних вод. Все це потребує системної взаємодії фахівців природничого, економічного та правового наукових напрямів.

Президія НАН України відзначає, що зазначені наукові дослідження не можуть бути реалізовані без прийняття відповідних рішень Кабінету Міністрів України, належного рівня координації в структурі НАН України та в міжгалузевій співпраці із зацікавленими органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, науковими установами відповідних міністерств і відомств тощо.

Президія НАН України постановляє:

1. Доповідь академіка НАН України В.М.Шестопалова «Проблеми збереження та ефективного використання якісних підземних вод у контексті водної безпеки України» взяти до відома, відзначивши актуальність та важливість вирішення проблеми забезпечення населення й стратегічних галузей України якісною водою з підземних джерел.

2. Схвалити діяльність Державної установи «Науково-інженерний центр радіогідроекологічних полігонних досліджень Національної академії наук України», Інституту геологічних наук НАН України, Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», а також інших установ Академії, що займаються дослідженнями у сфері збереження та ефективного використання підземних вод у контексті водної безпеки України, відзначивши актуальність і важливе державне значення цього напрямку.

3. Вважати пріоритетними напрямками діяльності Державної установи «Науково-інженерний центр радіогідроекологічних полігонних досліджень Національної академії наук України» та інших зацікавлених установ НАН України:

– у короткостроковій перспективі – проведення комплексних наукових досліджень та підготовку пропозицій для керівних органів держави щодо мінімізації впливу надзвичайних ситуацій, зокрема військових дій, на стале функціонування систем водозабезпечення соціальної та критичної інфраструктури міст й за рахунок використання родовищ підземних вод. Важливість цих завдань також потребує вирішення питання забезпечення систем водоподачі та водопідготовки альтернативними і автономними джерелами енергопостачання;

– у середньостроковій перспективі – поступову реалізацію практичних заходів з геологічного вивчення й використання ресурсів питних підземних вод для водопостачання населення та потреб важливих інфраструктурних об'єктів, зокрема в рамках розроблених науковцями Державної установи «Науково-інженерний центр радіогідрогеоекологічних полігонних досліджень НАН України» разом з фахівцями Державної служби геології та надр України стратегічних напрямів використання підземних вод для водопостачання. Важливими аспектами проблеми, вирішення яких вимагає системних дій науковців економічного профілю, є визначення регіональних потреб у видобутку підземних вод, удосконалення механізмів економічного регулювання водокористування, вивчення позитивного закордонного досвіду в реалізації поставлених завдань.

4. Відділенню наук про Землю НАН України (академік НАН України О.М.Пономаренко):

4.1. В термін до 30 серпня 2022 року розробити та подати до Кабінету Міністрів України пропозиції з питань оперативної підготовки та реалізації заходів щодо забезпечення ряду міст України системами бюджетного водопостачання з метою запобігання й мінімізації можливих техногенних катастроф.

4.2. В термін до 30 жовтня 2022 року разом з Відділенням фізико-технічних проблем енергетики НАН України та залученням зацікавлених профільних відомчих установ обґрунтувати можливість наукового супроводу НАН України використання відновлюваних джерел енергії і створення альтернативних та автономних джерел енергопостачання систем забезпечення водоподачі та водопідготовки.

4.3. В термін до 30 жовтня 2022 року разом з Відділенням економіки НАН України та Відділенням хімії НАН України й залученням зацікавлених освітніх та профільних установ вивчити питання і обґрунтувати можливість розроблення комплексу механізмів залучення запасів підземних вод для забезпечення населення якісною питною водою в рамках державного регулювання водогосподарської сфери та ринкових відносин.

4.4. В термін до 30 жовтня 2022 року підготувати та подати до Президії НАН України для подальшого подання до Кабінету Міністрів України інформаційно-аналітичну записку про сучасний стан та проблеми підземних вод в державі з метою визначення можливостей їх сталої експлуатації в контексті водної безпеки й переходу на засади інтегрованого управління водними ресурсами.

4.5. В термін до 30 вересня 2022 року підготувати та подати до Президії НАН України для подальшого подання Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування інформаційно-аналітичні матеріали й пропозиції щодо проведення круглих столів і комітетських слухань щодо:

- сталої експлуатації підземних вод в контексті водної безпеки та невиснажного використання водоресурсного потенціалу України;
- нормативно-правового забезпечення наукового супроводу НАН України державних наукових програм ресурсного та екологічного спрямування, зокрема у сфері управління водними ресурсами.

4.6. В термін до 30 вересня 2022 року разом з Відділенням економіки НАН України підготувати та подати до Президії НАН України пропозиції щодо підготовки й проведення Академією разом з іншими зацікавленими міністерствами, органами місцевої влади, профільними організаціями, освітніми установами і громадськими об'єднаннями конференцій та круглих столів з питань:

- формування національної Водної політики й стратегій відповідно до досвіду розвинутих країн світу та ЄС, зокрема у питаннях створення дієвих механізмів сталої експлуатації і збереження підземних вод України;
- розроблення законодавчих та фінансових механізмів залучення запасів підземних вод для забезпечення населення питною водою в рамках державного регулювання водогосподарської сфери.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Сектор фізико-технічних і математичних наук та Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України*
академік НАН України

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

Вячеслав БОГДАНОВ